

Το κύμα της ανάκαμψης και τα υπόγεια ρεύματα

Του ΝΙΚΟΥ ΒΕΤΤΑ*

Δικαιούται μια χώρα που έχει συνδυαστικά τη χαμηλότερη παραγωγικότητα, συμμετοχή στην εργασία και ποσοστό επενδύσεων στην Ευρώπη να προσδοκά μεγάλη βελτίωση της οικονομικής της ευημερίας; Ίδιως όταν οι τελευταίες κρίσεις απέδειξαν πως τα χαρακτηριστικά της την καθιστούν πολύ ευάλωτη σε εξωτερικές διαταραχές; Η διεθνής κρίση του 2008 οδήγησε σε παρατεταμένη αδυναμία χρηματοδότησης και βαθιά ύφεση, ενώ και η πανδημία την έπληξε περισσότερο από ό,τι οικονομίες με πιο διαφοροποιημένη και ισχυρή παραγωγική βάση.

Η παγκόσμια οικονομία ανακάμπτει. Αν και η πανδημία και οι κύκλοι αντιμετώπισης της δεν έχουν ολοκληρωθεί και σοβαροί κίνδυνοι αναδεικνύονται λόγω της συσσώρευσης υπερχρέωσης, η κεντρική υπόθεση είναι για ισχυρή ανάκαμψη. Το παγκόσμιο εμπόριο κρατή-

Η ζήτηση για υπηρεσίες τουρισμού, μεταφορών και εμπορίου αναμένεται να ενισχυθεί μετά την άρση των περιορισμών. Το μεγάλο επενδυτικό κενό μπορεί να μειωθεί, όπως και η ανεργία, τροφοδοτώντας την ανάπτυξη. Σε αυτό το ευνοϊκό διάστημα, η ελληνική οικονομία μπορεί να μεγεθυνθεί περισσότερο από τον μέσο όρο της Ευρωζώνης. Μόνο, όμως, υπό προϋποθέσεις θα είναι πράγματι ισχυρή η ανάπτυξη και, κυρίως, διατηρήσιμη στη συνέχεια.

Ένα πρώτο ζήτημα είναι η δημοσιονομική εξισορρόπηση. Η επιστροφή σε πλεονάσματα, λογισμένα αλλά συστηματικά, δεν αντιμάχεται τη μεγέθυνση μεσοπρόθεσμα και είναι συνθήκη επιβίωσης για μια χώρα με μεγάλο δημόσιο χρέος και παρελθόν ελλειμμάτων. Καθώς, όμως, υπάρχουν αντικρουόμενες τάσεις και ισχυρά συμφέροντα, είναι σκόπιμο η οικονομική πολιτική να χαράξει ξεκάθαρη γραμμή, και στην πλευρά των εσόδων και των δαπανών, που να υποστηρίζει την ανάπτυξη. Μεταξύ άλλων, αποφάσεις για τον εκσυγχρονισμό στα συστήματα φορολογίας, συντάξεων, εκπαίδευσης και υγείας θα έχουν κεντρική σημασία.

Ένα δεύτερο ζήτημα αφορά την παραγωγική δομή. Οι οικονομίες έχουν συνέχεια, όμως εάν η ελληνική δεν μετασχηματιστεί επαρκώς την επόμενη πενταετία, το μέλλον θα είναι δυσόιο. Το μεγάλο ποσοστό άτυπης οικονομίας, αυτοαπασχόλησης, εργασίας σε πολύ μικρές επιχειρήσεις και παραγωγής που εξαρτάται από την εσωτερική ζήτηση ή την πολυπλοκότητα της δημόσιας διοίκησης, δεν προέκυψαν τυχαία αλλά λόγω των πολιτικών που ακολουθήθηκαν στο παρελθόν. Σίγουρα, πάντως, δεν συναποτελούν βάση για βελτίωση της ανταγωνιστικότητας και των εισοδημάτων.

Το τελευταίο διάστημα, πολλές επιχειρήσεις και κλάδοι επιδεικνύουν ανθεκτικότητα και δυναμική. Αρκετές αποφάσεις της οικονομικής πολιτικής έχουν επίσης κινηθεί θετικά. Το κύμα ανάκαμψης στο παγκόσμιο περιβάλλον αναμένεται ισχυρό και δημιουργεί θετικό πλαίσιο. Εξίσου ισχυρά είναι όμως και τα υπόγεια ρεύματα της οικονομίας που κινούνται στην αντίθετη κατεύθυνση, τόσο στο Δημόσιο όσο και στις αγορές. Τα αντίστοιχα ισχυρά συμφέροντα φυσιολογικά θα ασκούν πιέσεις. Αν, όμως, η θετική συγκυρία δεν χρησιμοποιηθεί για να μετασχηματιστεί η οικονομία, αλλά για να ενισχυθεί η υφιστάμενη δομή της, το κόστος για τη χώρα δεν θα είναι απλώς ακόμη μια χαμένη ευκαιρία.

Αν η ελληνική οικονομία δεν μετασχηματιστεί επαρκώς την επόμενη πενταετία, το μέλλον θα είναι δυσόιο.

θήκε δυνατό, υποχώρηση στην παραγωγικότητα δεν έχει προκληθεί, η καινοτομία ενισχύθηκε σε σημαντικές περιοχές και η οικονομική πολιτική έχει εργαλεία να αντιστρέψει τις μεγάλες ανισορροπίες και να πλοηγήσει τις οικονομίες σε ανάπτυξη.

Η σχετικά καλή πορεία της παγκόσμιας οικονομίας, και ιδίως το ευρωπαϊκό περιβάλλον, σε συνδυασμό με το χαμηλό κόστος χρηματοδότησης στις αγορές είναι σημαντικός λόγος που και η πορεία της ελληνικής οικονομίας φέτος μπορεί να είναι καλύτερη από ό,τι αρχικά υπολογιζόταν. Επιπλέον, η μικρότερη της αναμενόμενης ύφεση το πρώτο τρίμηνο οφείλεται και στη συνέχιση των μέτρων στήριξης, βέβαια με βαρύ δημοσιονομικό κόστος. Συγκριτικά, η οικονομία μας είναι από αυτές που επλήγησαν περισσότερο λόγω της πανδημίας και η ανάκτηση των εισοδημάτων αναμένεται στο τέλος του επομένου έτους.

Υποθέτοντας πως την επόμενη χρονιά η πανδημία θα είναι παρελθόν, ποια μπορεί να είναι η πορεία της οικονομίας; Συνθήκες για θετικές εξελίξεις υπάρχουν. Στην πενταετία, οι ρυθμοί μεγέθυνσης μπορεί να είναι άνω του 3%, κατά μέσον όρο. Σε αυτό συντείνουν παράγοντες όπως το χαμηλό κόστος χρηματοδότησης, η μειωμένη αβεβαιότητα, η εισροή πόρων από το Ταμείο Ανάκαμψης και άλλα προγράμματα.

* Ο κ. Νίκος Βέττας είναι γενικός διευθυντής του ΙΟΒΕ, καθηγητής του Οικονομικού Πανεπιστημίου Αθηνών.